

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, mart. 23-dikán „Bank bán“ eredeti szomorú játék 5 fvsban. (Cirta Katona József) közép számú nézők előtt hozatott színre. — Katonának utolsó színműve a' többit fölülmuló Bank bán volt; 's Bank bán mai napig is koronája a' magyar szinköltészetnek. Még is voltak szini literaturánk történetét írók, kik nem is, vagy alig tarták érdemesnek Bank bán megboldogult szerzőjét és szerzője neve mellett remek művét is említeni. Ezeknek értetlenségét vagy részrehajlását megítélni a' közvéleményre bízom, mely e' remek szomorú játékot mindig tapsözönnel üdvözlé. — Hugo Victor „Ruy Blas“-jának előbeszéde szerint a' közönség három részből áll: hölgyekből, gondolkodókból 's néptömegből. A' hölgyeknek indulatok festése, a' gondolkodóknak karakterrajz, 's a' tömegnek cselekvény kell. Bank bánban mind a' három résznek elég van téve. Itt egy nagyszerű cselekvény az indulatok forrásából buzog-fel, 's a' karakterek medrében folyik-le. A' fájdalom hurjai mesterileg illetvék: Melinda fájdalmaiban, egy megrontott 's zavart hangú huros hangszer, egy mind inkább sötétülő hold, egy szentségtől megrabolt oltár, mely előtt a' hit lámpája kialudt, felette a' szerelem boltozata összeomlott, 's melyre többé nem süthet a' remény tarka festvényű ablakán keresztül a' vigasztalásnak semmi sugára: ő hit, remény és szerelem nélkül kétségbeesés, örülés és halál martaléka. 'S milly dicső ellentété e' szét darabolt remek képek Bank bán, férje, ki e' szelid gerle panaszaihoz kölykevesztett oroslánként orditozik, 's fájdalmaiban megrázza egész országot. E' kinos hangverseny szivrázó hangjai közé mesterileg vegyül még Tiborecz, az akkorinyomott népképviselője 's Petur bán, e' minden éritésben Magyar. 'S e' nyomatás és mellőzés korában mint pálmafa emelkedik-fel az arany bulla. A' helyzetek mesteri alkotásából csak egy példa legyen felhozva: Bank bán a' 4-dik fvsban, fájdalmainak lázadt tengerével keblében, a' királynéhoz hivatattik. Bank bán, a' sértett férj, ott inkább panaszkodik, inkább csak szemrehányásokat tesz, mint fenytene, ámbár lelkében föl-fölvillan néha a' boszú-lángja: im megjelen Otto, boldogtalanságának szerzője. Bank bán fölriad, boszú után szomjazik, 's boszúja tárgya ellian; ez dühét még inkább fölesigázza. E' pillanatban Bank bán egy villanyal tölt edény; csak mennykő fogó kell, melyre kiömölgön, 's villámait rombolva leszórja; és szerencsétlenségére ezen mennykőfogó a' királyné. — A' nyelvre nézve láthatni, mint küzd a' szerző ennek köteleit összetépendő, gondolatokban és érzelmekben rajzó keblével: és mind e' mellett is sok helyt olly eredeti, olly erőteljes a' kifejezés, mely azóta óriásit mivelődött nyelvünkben is csak ritka 's becses gyöngyökként tekinthető. Az 5-dik felvonás hatásra nézve gyöngé: itt vagy a' költő fúradt-el, vagy a' tárgy volt mostoha: de ha jól vagyunk értesítve, Katona ezt ujan dolgozta; nyomába jutni nem kis érdem volna. — Az előadás középszerű volt. Dicséretes kivételként említhető Bartha ur (Tiborecz), ki ma a' szó legteljesebb értelmében classica volt. Bartha urat még nem hagyta-el hangja, sőt hogy annak ura, azt az indulatok hullámvása után kedve szerint hajtogathatja, 's lelkesedésre, fájdalomra ragadhat vele, ma ujalag megbizonyítá. Harmadik fvsni jelenete után

zajosan hivatott. E' classicaí kép mellett elragadólag állt még *Le ndvayné* assz. (Melinda.) Színházunk e' naptól april. 1-sőjeig zárva maradt.

∞

KOLOZSVÁRATT' jan. 5-kén *Hegedűs Lajos* jutalomjátékaul adatott „*Marino*, vagy, *Castili szavának áll.*“ *Irta Hugo V.*; de nem *Marino*, hanem mint eredetijében láthatni „*Hernani*“ czím alatt. A' darab magában a' nagy francia dramaticus jelesb dolgozatainak egyikeül tekinthető. A' jutalmazott *Hegedűs* a' czimszerepben dicsérettel és tetszhető szorgalommal működött; jóllehet a' sok zagyva jelenetek, lárma, késés, iparát nem emelheték méltó helyére; honnan következtetjük, hogy *Hegedűs*, egy belsőleg jó szerkezetű szorgalmas társaságnál, hol még vetélytársra is akadna, egészen más emberre válhatnék. Innen folyólag majd annak idejében vegye szívesen jövedője iránt teendő ajánlatunkat. *Szaplonczayné* (*Donna Sol de Sylva*) utójelenete a' két halál pontjainál nem elég sajátzerű; a' sülyedt érzelmek végpillanatiban nagyon használta a' nagy lélekzést, mi nagyon keveset segített annak helyes kinyomatában. Egyébiránt őt csak a' szorgalom hiánya vitte helytelen oldalába e' bajos jelenetnek, nem tehetlensége; mert értőségét már több ízben bebizonyítá többi nőszemélyeink felett. *Egri* (*Don Rui Gomez de Sylva*) kitünő értelemmel játszá a' becsületes öreg *Castilit*; 's ha benne az ifjat áruló hang férfiasbra csattanna, magyar színészeink között a' művészetben nem maradna gyermek, mellyen már is főlebb emelkedett. *Szaplonczayt* (*Don Carlos*) a' spanyol király képezőjét, e' játékbeli érdemei hozzák magukkal, hogy utójára említsük; de mit tehetünk, ha népe vagy alattvalói fölülmulák érdemeikkel, 's őket kelle elől említnünk: mi itt érdemetekintünk, 's ezért maradt a' czédulán elől állott *Don Carlos* végül. *Hegedűs* és *Egri* játék végén előhívtak érdemlett tapsok között. Nézök elegen. — 9-kére hirdetve volt, Isten tudja micsoda „élő-anya a' sirban“ — de senki a' darabra megjelenni nem bátorkodott. Ide is már a' nagy-váradí tudósítóként méltán tehetni egy nagy keresztet; mert nézök nem jövedeleért a' darabnak elmaradni, bizony nagy kereszt — 12-kén előadatott *Király János* jutalmaul: „második *Katalin*, orosz czárné“ történeti drama 4 fvsban, *Birch-Pfeiffer Karolina* után fordította a' pesti magyar színház számára *F. S.* (azt mondják a' hirdetményen.) — A' czimszerepben (*II. Katalin*) *Szépp. Johanna* nem egészen érdektelen tűnt-fel. Ő illyes szerepben, melly a' mindennapias életközben egy szokott társalkodói pontot foglal tragicaí vegyülete mellett is, nem áll hátra; de már egy belsőleg magas osztályzatú lelki élet ábrázolatában avatatlansága miatt nem élvezhető. *Szöke* (*Potemkin*) a' fonadékos, de még is jóra számító tábornokot ügyes élénkséggel adá. Mai játékaival bebizonyítá *Szöke* ur, hogy iparral néholi egyoldalúságából magát kiragadni eléggé képes: következőleg megrovásra is érdemesebb leend, ha erre újabb iparával mindig nem fordítand figyelmet. *Szaplonczayné* (*Agraffine*) jó volt. *Hegedűs* (*Mammanov*) mai játékaival alkalmat adott megjegyzenünk, miszerint szerepének csekélyebb oldalait nagy kedve van elhanyagolni; már pedig nagyot veszít játékaiból, ha más helyt a' kívánt árnyéklatokat nélkülözi; mert éppen ugy lehet illykor játéka egészét tekinteni, mint egy festvényt, mellynek még csak kitünőbb oldalai egészítvék; de szépsége mellett nagyon foltos. — Ezt ugyan nem mindenhol mondhatni *H-ról*: de kerülje, hogy sehol többé ne mondattassék; mert csak így szerzethet magának elejé-